

Průvodce č. 5.

Cena 1.50 Kč.

Sbírka ilustrovaných průvodců k přírodopisným, zeměpisným a fyzikálním vycházkám po Praze a okolí.

Dr. Josef Dostál:

Botanický průvodce Radotínským údolím.

(Se 4 obrázky).

Sbírku rediguje Josef Štorek.

Praha 1936.

V komisi knihkupectví L. Součka, Praha II., Riegrovo nábřeží 6.

Pokračování

VESMÍRU KOLEM NÁS

Sir James Jeans

Tajemný vesmír

vyšel právě v autorisovaném překladu
Zdeňka Kopala

Jeansovým Tajemným Vesmírem uvádíme do češtiny jednu z nejúspěšnějších populárně-vědeckých knih posledních let. Porozumění, s nímž se setkala — byla zanedlouho přeložena téměř do všech evropských jazyků a jen v originále jí bylo za necelých pět let rozebráno 170.000 výtisků — nemá v sobě rovného snad od dob nejúspěšnějších knih Flammarionových.

Jednotlivé kapitoly:

UMÍRAJÍCÍ SLUNCE.
NOVÝ SVĚT MODERNÍ
FYSIKY.
HMOTA A ZÁŘENÍ.
RELATIVITA A ÉTER.
V HLUBOKÝCH VODÁCH.

Cena brožovaného výtisků Kč 24.—, výtisků vázaného na japonsku Kč 32.—.

Dostanete u všech knihkupců, nebo přímo u L. Součka, Praha II.,
Riegrovo nábřeží 6.

Sbírka ilustrovaných průvodců k přírodopisným, zeměpisným a fyzikálním vycházkám po Praze a okolí.

Rediguje Josef Štorek.

Průvodce č. 5.

Dr. Josef Dostál:

Botanický průvodce Radotínským údolím.

Radotínské údolí jest skutečně ideálním územím pro botanika. Pro svou blízkost Prahy bylo odedávna navštěvováno, a již za dob Opicových bylo tu hojně botanisováno. Nejen však po stránce floristické, ale i geobotanické jest Radotínské údolí terénem přímo klasickým. Při každém sjezdu botaniků, a i při Mezinárodní fytogeografické exkursi (I. P. E.) v Československu, byl na květeně Radotínského údolí účastníkům ukázán příklad typických středočeských vápencových společenstev rostlinných. Stýká se zde teplomilná květena panonská s květenou hercynskou a na stinných vápencových skalách našlo své útočiště mnoho dealpinských druhů, které dobou ledovou byly vytlačeny ze svých původních stanovišť horských a zde našly útulek po celou dobu ledovou a udržely se dodnes. V Radotínském údolí velmi názorně vystupuje vliv půdy (edafické faktory) i expozice (mikroklimatické faktory). Na podkladu vápencovém, na svazích exponovaných k jihu a jihovýchodu, převládají společenstva vegetace panonské, na půdách nevápenných hercynské a na úbočích k severu exponovaných, pokrytých většinou lesy a háji, jest mnoho typů podhorských.

Na exkursi Radotínským údolím potkáme se u potoků a rybníků s květenou vlhkomilnou a vodní, s jednotlivými smrko-

vými a borovými lesy, ve velkém množství nalezneme tam vlhkostní háje habrové nebo bukové a na k jihu obrácených svazích suchomilné (xerothermní) doubravy. Na výslunných stráních s řídkým porostem dřevin zaujaly svoje místo skalní stepi, na jaře a v časném létě hýřící všemi barvami květů. Často zde nalezneme i stinné a vlhké vápencové skály (tak za jeskyňkou), zarostlé mechy a často hostící růžice lomikamene vždyživého a tařice horní.

Na exkursi vyjdeme od radotínského nádraží a pak vpravo přes trať mezi budovami věčně zaprášené továrny na cement, stále podle zelených značek KČST., odbočíme vlevo Nerudovou ulicí a cestou si povšimneme rumištní (ruderální) vegetace v příkopu: řeřicha rumní — *Lepidium ruderale* —, sléz okrouhlostý — *Malva rotundifolia* —, jitrocel kopinatý — *Plantago lanceolata*, žahavka — *Urtica urens* —, u zdi: lopuch větší — *Arctium lappa* —. Před mostem dáme se vpravo a za posledními domky objeví se před námi dolní část údolí. Po levé straně je vodní nádrž, zpravidla bez vegetace, po pravé straně již opuštěný lom. Nalezneme zde košťavu přítvrdlou — *Festuca duriuscula* —, ovsík — *Arrhenatherum elatius* —, trýzel škardolistý — *Erysimum crepidifolium* —, tr. rozkladitý — *E. repandum* —, sesel sivý — *Seseli osseum* —. Jdeme dále po silnici; po levé straně rozkládají se zahrady a po pravé akátový háj. Prohlédněme si podrobněji podrost tohoto háje.

Roste zde ptačinec hajní — *Stellaria nemorum* —, lipnice hajní — *Poa nemoralis* —, hluchavka skvrnitá — *Lamium maculatum* —, kokoška pastuší tobolka — *Capsella bursa pastoris* — a snad ještě něco málo obyčejných rostlin a nic více. Zapamatujme si tuto chudost a srovnejme s floristickou (rostlinnou) bohatostí dubových nebo habrových hájů v další části údolí. Akát totiž obsahuje ve svém listí a kořenech určité chemické látky, které jsou našim rostlinám jedovaté, a proto jen málo rostlin výše uvedených v této půdě vydrží, ostatní hynou. Jen tehdy, když akáty vykvetou spoustou bělostných hroznů, šířících o-mamnou vůni, může se nám takový háj zalíbiti. Milovníkům přírody však tato chvílková krása nevyváží škodu, kterou akát natropí na našich domácích rostlinách. Již po několik let šíří se v Čechách určitá akátová manie, a kdekerá teplejší stráž jest jím vysazována. Tím jest ovšem ničena původní a velice vzácná květena vápencových obvodů středních Čech a sotva může být vyvážena dosti problematickým výnosem dřeva akátového. Akát

čili trnovník — **Robinia pseudacacia** — jest původní v Sev. Americe, kde roste ojediněle ve vysokých lesích teplých poloh.

Pokračujeme dále po silnici. U cesty po levé straně vždy nalezneme obyčejné druhy jako řebříček obecný — **Achillea millefolium** —, štětka obecná — **Dipsacus silvester** —, lopuch menší — **Arctium minus** —, mochna plazivá — **Potentilla reptans** —, hluchavka nachová — **Lamium purpureum** —, hl. objímavá i bílá — **L. amplexifolium** a **L. album** —, kuklík městský — **Geum urbanum** —, kakost bahenní — **Geranium palustre** —. Křoviny jsou tvořeny divokými hruškami — **Pirus piraster** —, trnkami — **Prunus spinosa** —, šípky — **Rosa** —, ostružinami — **Rubus** — a babykou — **Acer campestre** —. Povšimněme si u ní korkových lišten na větvích. Často jsou zde keře svídy — **Cornus sanguinea** —. Za akátovým hájkem odbočuje vpravo polní cesta, a právě v tomto místě za kolejnicemi polní dráhy roste skupina stromů pajasanů — **Ailanthus glandulosa** —, a pod nimi zase obyčejné druhy ruderální: pumpava — **Erodium cicutaria** — a česnáček — **Alliaria officinalis** —. Hned za skupinou pajasanů je starý opuštěný lom, jehož straně obsadila krátkostébelná louka s nejčastější (dominující) vousatkou — **Andropogon ischaemum** —. (I.) Z ostatních trav zde nalezneme kostřavu valeskou — **Festuca vallesiaca** —, smělek štíhlý — **Koeleria gracilis** —, ovsík — **Arrhenatherum elatius** —, sveřep střešní — **Bromus tectorum** — a z bylin: kozí bradu luční — **Tragopogon pratensis** —, trýzel škardolistý — **Erysimum crepidifolium** —, mařinku psí — **Asperula cynanchica** —, krvavec — **Sanguisorba minor** —, řebříček obecný — **Achillea millefolium** —, konopici rolní — **Galeopsis ladanum** —, jestřábník chlupáček — **Hieracium pilosella** —, hořčík — **Picris hieracioides** —, kartouzek — **Dianthus carthusianorum** —, chrpu porýnskou — **Centaurea rhenana** —, hlaváč žlutavý — **Scabiosa ochroleuca** —, jahodník obecný — **Fragaria vesca** —, sesel sivý — **Seseli osseum** — a hadinec — **Echium vulgare** —. Opustíme lom, jen u cesty si ještě povšimneme velikých trsů mrkve — **Daucus carotta** — a dříve než polní dráha zabočí vpravo, seběhneme přes ni na silnici k můstku a za můstkem se dáme vpravo soukromou pěšinou podle potoka a zahrady. Drátěným plotem zahrady (po levé straně) můžeme si prohlédnouti mnoho krásných a vzácných konifer, jichž druhy zde bývají však každým rokem měněny. Skorem vždy zde uvidíme zeravy — **Thuja** —, kanadské a balsámové jedle — **Abies canadensis** a **A. balsamea** —, stříbrné smrčky — **Picea pungens** —.

Obraťme svou pozornost k potoku, jehož břehy jsou vroubeny řadou vrb — *Salix purpurea* —. Z bylin zde jistě zastihneme bolševník — *Heracleum sphondylium* —, kopřivu dvoudomou — *Urtica dioica* —, lesknici rákosovitou — *Baldingera arundinacea* —, šťovík klubkatý — *Rumex conglomeratus* —, pryskyřník plazivý — *Ranunculus reptans* —, ptačinec hajní — *Stellaria nemorum* —, lipnici bahenní — *Poa palustris* —, rozrazil potoční — *Veronica beccabunga* —, mátu vodní i lesní — *Mentha aquatica* a *M. longifolia* — a krtičník křídlatý — *Scrophularia alata* —.

Přeběhneme můstek k úpatí stinné stráně, porostlé druhotným (vysázeným, nepřirozeným) smrkovým lesem. V našem území teplomilné vegetace panonské jsou smrkové lesy vesměs umělé a také působí zhoubně na ostatní vegetaci a podrost, podobně jako lesíky akátové. Smrčiny jsou vždy husté, nepropouštějí světlo a opadale jehličí tvoří kyselý humus, nepříhodný velké většině zde rostoucích teplomilných druhů. Pro rychle rostoucí a ceněné dřevo jest však smrk napořád vysazován i v okolí Prahy a tak jest krásná vegetace celých velikých území neodvratně ničena.

U samé cesty stojí skupina javorů — *Acer pseudoplatanus* (2.), jejichž listy bývají napadány cizopasnou houbou — *Rhytisma acerinum* —, která tvoří v pozdním létě na listech černé, kruhovitě skvrny. Podrost tohoto malého hájku javorového tvoří hluchavka nachová — *Lamium purpureum* —, hl. skvrnitá i žlutá čili pitulník — *L. maculatum* a *L. galeobdolon* —, krtičník křídlatý — *Scrophularia alata* —, křivatec žlutý — *Gagea lutea* —, pcháč kopinatý — *Cirsium lanceolatum* — a mochna plazivá — *Potentilla reptans* —. Na louce u potoka je vždy pino podběle — *Tussilago farfara* —. Dáme se vpravo po úpatí stráně. Povšimněme si ještě několika vysázených borovic bankovek — *Pinus Banksiana* —, jejichž šišky jsou vždy umístěny tam, kde vyrůstají postranní větve, a pak jasanů — *Fraxinus excelsior* —. Po levé straně pěšiny jest stráž teprve nedávno vysázená smrky; zde vidíme ještě mnoho druhů původního habrového háje, které za čas, až smrky dorostou a hustě se zapojí, zmizí a vyhynou. (3.) Po pravé straně lemuji pěšinu keře šípku — *Rosa canina* —, habru — *Carpinus betulus* —, babyky — *Acer campestre* — a ptačího zobu — *Ligustrum vulgare* —. Často se po keřích pne chmel — *Humulus lupulus* —. Z jara pod keři kvetou podlésky — *Hepatica nobilis* —, sasanky — *Anemone nemorosa* a *A. ranunculoides* —, violka vonná — *Viola odo-*

rata —, v. srstnatá — *V. hirta* —, ptačinec velekvětý — *Stellaria holostea* — a prvosenka jarní — *Primula veris* —.

(4.) Po několika krocích ocitneme se v habrovém háji. Zapamatujme si některé druhy, které se v této habřině nalézají a zjistíme, že se opakují ve všech habřinách v okolí pražském, pokud tyto mají stejné podmínky svého života (t. j. ekologické podmínky, na př. složení půdy, nadmořská výška, expozice sluneční a větrná,

Obr. 1. Borovice lesní — *Pinus silvestris* u skalek nad jeskyňkou.

vlhkost). Habřiny jsou tedy společností rostlin, které mají stejné nároky na životní prostředí, a proto vždy rostou pohromadě. Takovéto přirozené společnosti rostlin (jsou také umělé společnosti rostlin, vysázené smrčiny, akátové hájky, pole) nazývá botanická sociologie (nauka o rostlinných společenstvech) a s o c i a c e m i. Každá asociace jest určena floristickou listinou (t. j. seznamem druhů tam se vyskytujících rostlin), na níž je vyznačena hojnost (škálou od 1—10) a stálost té které asociace (škálou I.—V.; V. stupeň značí nejvyšší stálost). Některé druhy rostou v různých asociacích, na př. pryšec chvojka — *Euphorbia cyparissias* — a nejsou tedy vázány na určité společenství; jiné

však se vyskytují výhradně v jedné, určité asociaci, a těmto druhům pak říkáme věrné. Všecky stejné porosty, jejichž floristická listina se více méně shoduje (malé výjimky jsou vždy, jako u všech pojmů v přírodě), náleží do jedné asociace, a tu označujeme dle latinského jména nejhojnějšího (dominantního) druhu příponou -etum. Tak naše habřina má nejhojnější druh habr, latinsky **Carpinus betulus**, a asociace se nazývá **Carpinetum**. Nesmíme však zevšeobecňovati a každou plochu, porostlou v hojnosti určitým druhem, nazývati asociací.

Asociace jest rostlinný porost, charakterisovaný určitým floristickým složením, rozvrstvený v několik pater a mající stejné nároky na životní prostředí (ekologické podmínky). Naše habřina má určité floristické složení (druhy, které v každé habřině s největší pravděpodobností vždy nalezneme), má několik rostlinných pater (stromy, keře, byliny, mechy a konečně půdní mikroorganismy), a vyskytuje se vždy za určitých životních podmínek (polostinné nebo stinné úklony se silnou vrstvou humusu na půdách vápencových). Tak jako v přírodě vyskytují se pouze rostliny, a všecky, které se svými znaky shodují, tvoří jeden druh, tak také s hlediska geobotanického se vyskytují v přírodě pouze společnosti rostlin (asociační individua) a teprve všecky společnosti rostlin, floristicky i ekologicky stejné, tvoří asociaci. Na příklad všecky habřiny, shodné s onou, v níž právě jsme, v okolí pražském, náležejí jedné asociaci, t. j. **Carpinetum**.

Sociologické studium vegetace je nesmírně obtížné a složité a ve výše uvedených řádcích pokusil jsem se jen v hlavních rysech o objasnění pojmu asociace. Museli bychom se zabývati ještě studiem všech ostatních zákonitých podmínek, za kterých se určité druhy seskupují ve společenstva a teprve potom bychom mohli určití, zda jedná se nám o asociaci.

(4.) Všimněme si blíže naší habřiny. Ze stromů vidíme pouze habr — **Carpinus betulus** —. Říkáme, že jest to čistá habřina. Také keře jsou zde jen habry, ojedinelý hloh — **Crataegus** — nebo líska — **Corylus avellana** —. Patro bylinné jest již pestřejší a v nejlepším vývoji je zastihneme na jaře, kdy většina hájových druhů kvete. V létě, kdy stromy jsou již olistněny, neproniká dostatečně množství světla na zem a rostliny by nemohly dobře vegetovati. Z trav vždy zde nalezneme trsy jemné lipnice hajní — **Poa nemoralis** — a srhy Ascheronovy — **Dactylis Ascheroniana** —, z bylin violku vonnou — **Viola odorata** —, jaterník — **Hepatica nobilis** —, sasanku hajní i žlutou — **Anemone ne-**

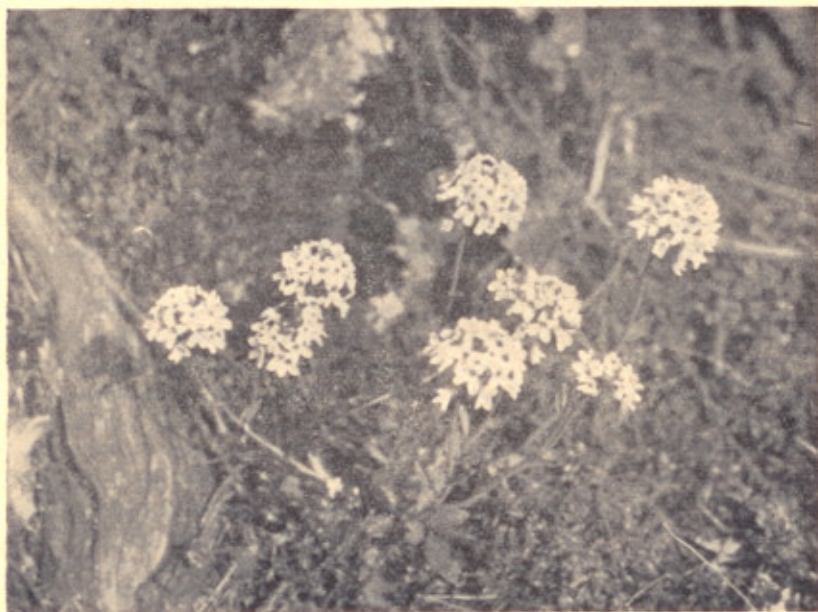
morosa a **A. ranunculoides** —, plicník — **Pulmonaria officinalis**, její odrůdu **var. obscura** — a prvosenku jarní — **Primula veris** —. Po zemi se plazí temně zelený kopytník — **Asarum europaeum** —, jehož hnědofialové květy voní trochu pepřem, často zde nalezneme cizopasný podbílek — **Lathraea squamaria** —. Z ostatních hájových druhů jsou zde: bažanka — **Mercurialis perennis** —, lecha jarní — **Orobus vernus** —, pomněnka lesní — **Myosotis silvatica** —, svízel lesní — **Galium silvaticum** —, černýš hajní — **Melampyrum nemorosum** —, ostřice trsnatá — **Carex digitata** —, zvonek řepkovitý — **Campanula rapunculoides** —, kostival hlíznatý — **Symphytum tuberosum** —, kuklík městský — **Geum urbanum** —. Vystoupíme-li hájem do strmé stráně, až na náhorní plošinu, dostaneme se do t. zv. Velikého háje. Pokračujeme však naší pěšinou dále, cestou si ještě můžeme povšimnouti ojedinelých dubů — **Quercus pedunculata** —, později několika modřínů — **Larix decidua** — a smrků — **Picea excelsa** — a kol velikého keře dřívěšákového — **Berberis vulgaris** — sejdem na vozovou cestu: vlevo na Kosoř, vpravo do R. ú. U potůčku na bahnitěm břehu najdeme slezinník střídavolistý — **Chrysosplenium alternifolium** — a devětsil — **Petasites officinalis** —. Obrátíme se vpravo na silnici. Na protější stráni na vápencových skalách a stráních je velmi pěkná xerothermní (sucho- a teplomilná) vegetace a několik skupin borovice černé — **Pinus nigra** —. Jdeme po silnici dále do údolí, po pravé straně teče potok vroubený hlavatými pahýly vrb — **Salix viminalis** —, olšemi — **Alnus glutinosa** — a topoly — **Populus pyramidalis** —. U potoka je pěkně vyvinuta vlhkomilná vegetace jako nahoře, s kyprejem — **Lythrum salicaria** —, rozpukem — **Cicuta virosa** — a vrbovkou malokvětou — **Epilobium parviflorum** —.

Před námi, po pravé i levé straně jsou veliké lomy, které pozvolna, ale neúprosně se zakusují do krásných skal a strání. I když uznáváme, že v okolí Prahy jest třeba stavebního kamene, přes to je nám nesmírně líto krásných hájů a pestrých skalek, které z R. ú. vytvořily nejromantičtější krajinku v okolí Prahy. Podejdeme pod mostem po ní dráhy, před námi se objeví kuželovitý kopec Homolka a po pravé straně táhlejší vrch Hradiště (na mapě Čistá). Zastavíme se hned za mostem vlevo u ostré skály, kde odbočuje po ní cesta k nedalekému lomu. (5.) Pod skalou u potoka roste šňovík klubkatý — **Rumex conglomeratus** —, pryskyřník plazivý — **Ranunculus repens** —, máta přeslenitá — **Mentha verticillata** —, pomněnka bahenní — **Myosotis pa-**

lustris — a statná vrbovka malokvětá — **Epilobium parviflorum** —. Věnujme pozornost ostré vápencové skále, na níž si především povšimněme velikého rozdílu mezi stranou, obrácenou k jihu (exposice jižní) a kolmější stěnou, obrácenou k severu (exposice severní). Na jižní straně (6.) skloněné 30—40°, jest několik keříků růže vinné — **Rosa rubiginosa** — a skalníku obecného — **Cotoneaster integerrima** —. Z travin zde nalezneme kavyl vláskovitý — **Stipa capillata** —, jehož obilky později jsou opatřeny dlouhým, nitovitým přívěskem, bojínek tuhý — **Phleum phleoides** — a v hojnosti kostřavu valeskou — **Festuca vallisaiaca** —. Z ostatních bylin si povšimněme seselu feniklového — **Seseli hippomarathrum** — s jemně dělenými přízemními listy, černobýlu ladního — **Artemisia campestris** — a rozchodníku bílého — **Sedum album** —, které jsou zde nejhojnější. Mimo ně roste zde ještě mochna písečná — **Potentilla arenaria** —, svítící na jaře sty krásných žlutých květů, chrpa porýnská — **Centaurea rhenana** —, chrpa chlumní — **Centaurea axillaris** —, mateřídouška jarní — **Thymus praecox** —, klinopád — **Calamintha clinopodium** —, marulka pamětník — **Calamintha acinos** —, kartouzek — **Dianthus carthusianorum** —, šalvěj přeslenitá — **Salvia verticillata** —, hlaváč žlutavý — **Scabiosa ochroleuca** — a hl. šedivý — **Sc. canescens** —. Nalezneme zde i krásně kvetoucí bělozářku liliovitou — **Anthericum liliago** —, a časné na jaře i jednoletou plevel penízek prorostlý — **Thlaspi perfoliatum** —. Nikdy zde ovšem nechybí dva druhy, obecně rozšířené po všech výslunných skalách v okolí pražském: krvavec — **Sanguisorba minor** — a pryšec chvojka — **Euphorbia cyparissias** —, lidově zvaný hadí mlíčí. Ačkoliv na první pohled nevidíme zde mnoho mešků, přece při podrobnější prohlídce nalezi bychom dosti teplomilných drobných druhů, jako **Tortella tortuosa**, **Thuidium abietinum** a z lišejníků **Cladonia pungens**.

(7.) Obraťme nyní pozornost na stranu severní, příkře spadající z ostrého hřbetu dolů k cestě u potoka. Sklon je větší, více než 50° a půda je pokryta mocnější vrstvou humusu. Zde uvidíme především jinou travu, která zde hraje hlavní úlohu, je to pčehava modrá — **Sesleria coerulea** —, která vytváří kopečkovité trsy všude na vápencích okolí pražského. Z ostatních rostlin nenalezli jsme na jižní straně tyto: jahodník obecný — **Fragaria vesca** —, drobnou kapradinku sleziník červený — **Asplenium trichomanes** —, jehož lístky, vespod pokryté kupkami výtrusnými, sedí ve dvou řadách na červenavém vřetenu, ledenec — **Lotus corni-**

culatus —, zvonek broskvolistý — *Campanula persicifolia* — a daleko vyvinutější vrstvu mechů zde tvoří *Rhytidiadelphus triquetrus*, *Hylocomium proliferum* a jiné. Nalezneme zde i vzácný lomikámen vždyživý — *Saxifraga aizoon* —, jehož dužnaté listy jsou sestaveny v pěkné přizemní růžice. (8.) Dejme se dále vlevo po vozové cestě podle potoka. Po levé straně sklání se strmé

Obr. 2. Penízek horní — *Thlaspi montanum*.

svahy, porostlé pěkným hájem. U cesty rostou lísky — *Corylus avellana* —, dub letní — *Quercus pedunculata* —, dub zimní — *Q. sessilis* —, habr — *Carpinus betulus* —, divoká hruška — *Pirus communis* — a jeřáb břek — *Sorbus torminalis* —. Z křovin zde vždy nalezneme vedle šípku — *Rosa canina* a j. —, ostružníků — *Rubus* sp. — a trnek — *Prunus spinosa* —, babyku — *Acer campestre* —, ptačí zob — *Ligustrum vulgare* —, skalník obecný — *Cotoneaster integerrima* —, brslen obecný — *Evonymus europaea* —, svídu — *Cornus sanguinea* — a dřín — *Cornus mas* —. Ve stínu dřevin na jaře svítí sta sasaneček hajních — *Ane-*

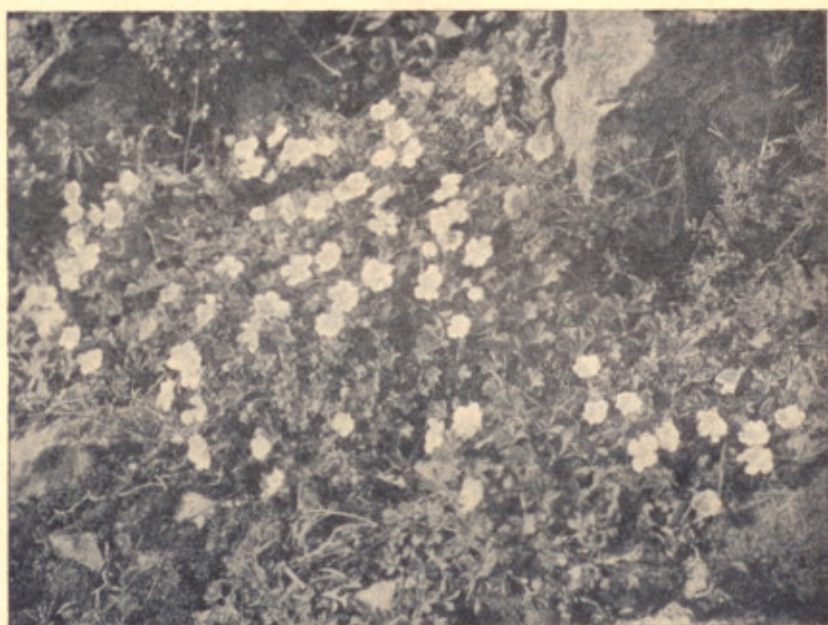
mone nemorosa — i s. pryskyřníkovitých — *A. ranunculoides* —, jaterníků — *Hepatica nobilis* —, violek — *Viola odorata* a *V. hirta* —, prvosenek — *Primula veris* —. V létě zde nalezneme kopretinu chocholičnatou — *Chrysanthemum corymbosum* —, kokořík lékařský — *Polygonatum officinale* —, jestřábník zední — *Hieracium murorum* —, černýš hajní — *Melampyrum nemorosum* —, jetel horní — *Trifolium montanum* —, mařinku sivou — *Asperula glauca* —, violku lesní — *Viola silvatica* — i v. Rivinovu — *V. Riviniana* —. Z trav zde jen spoře se vyskytuje válečka prapořitá — *Brachypodium pinnatum* —, a z ostřice ostřice nízká — *Carex humilis* —.

(9.) Došli jsme zatím až k lomu. Na volnějším půdě můžeme na jaře zastihnouti trsy bělokvětého penízku horního — *Thlaspi montanum* —, štětku obecnou — *Dipsacus silvester* —, ve štěrku vždy se plazí odporně páchnoucí kakost smrdutý — *Geranium Robertianum* — a ojedinele stojí několik divizen — *Verbascum phlomoides* —.

Vrátíme se zpět pod skálu (s lok. 5., 6., 7.), u které jsme odbočili se silnice a půjdeme dále vlevo přes most až na rozcestí pod kopcem Homolkou. Vpravo stoupá silnice do Lochkova, my však půjdeme vlevo, směrem k výletní restauraci „Na Cikánce“. Zachce-li se nám vyšplhati až na vrchol Homolky, odkudž je krásný rozhled, odbočíme po několika krocích vpravo, kol třeshňových stromů — *Prunus avium* —, nahoru. Stoupáme stepní stránkou, (10.) kde vévodí podivná tráva vousatka — *Andropogon ischaemum*, vedle jiných na lokalitě 6. uvedených druhů. Jako novou uzříme zde vlnici obecnou — *Oxytropis pilosa* — se špinavě žlutými květy. Mimo jiné můžeme zde sbíratí šalvěj luční — *Salvia pratensis* —, často v bělokvěté formě, písečnici douškolistou — *Arenaria serpyllifolia* —, řebříček panonský — *Achillea panonica* —, tolici nejmenší — *Medicago minima* —, diviznu obecnou — *Verbascum phlomoides* —, bedrník obecný — *Pimpinella saxifraga* — a smetanku růžkatou — *Taraxacum corniculatum* —. Okraje skalek pokrývá tařice horní — *Alyssum montanum* —, trýzel škarolistý — *Erysium crepidifolium* —, sesel sivý — *Seseli osseum* — i sesel feniklový — *S. hippomarathrum* —, devaterník obecný — *Helianthemum chamaecistus* —. Za slunečného počasí rozevírají se tu veliké přízemní úbory pupavy bílé — *Carlina acaulis* —. Pod samým vrcholem zastihneme trsy šedobílého pelyňku — *Artemisia absinthium* —. Dostoupili jsme až na vrchol Homolky, a zatím co si odpočíváme, užíváme krásného rozhledu

po údolí. Obrátíme-li se k jihu, pak se před námi objeví vápencové lomy v celém svém rozsahu, s obrovskými hladkými lavicemi, nahore přecházejícími v souvislý pruh hnědé půdy, rozrušené to skály činností vodní a prací rostlinných kořenů. Směrem k východu táhnou se jen spasené stráňky a k západu můžeme již z daleka pozorovati na malém ostrohu vliv expozice: jižní strana je porostlá pouze suchou, travnatou a kamenitou stepí, severní svah je pokryt souvislým porostem dřevin. S vrcholu Homolky od skupiny akátů postupujeme dále směrem severozáp. Seběhneme po pěšince a stácíme se vlevo, pozvolna dolů na silnici. Cestou vidíme opět kamenité stepní stráňky (11.) s vůdčí travou válečkou prapořitou — **Brachypodium pinnatum** —. Na jaře zastihneme zde temně fialové zvonky konikléce lučního — **Pulsatilla nigricans** —, devaterník šedý — **Helianthemum canum** —, často pichlavé trsy jehlice trnité — **Ononis spinosa** — a ostatní již dříve jmenované (lok. 7. a 10.) druhy. Pěšinka odvedla nás až na silnici a za mostem u mlýna („U Šarbochů“) začíná pěkná topolová alej — **Populus italica** —. Po pravé straně za potokem jsou příkré skalky s typickou vápnomilnou skalní vegetací. (12.) Z keřů jest zde velmi hojná svída — **Cornus sanguinea** — s pestrým bylinným podrostem: čistec přímý — **Stachys recta** —, ožanka kalamandra — **Teucrium chamaedrys** —, pupava obecná — **Carlina vulgaris** —, prorostlík srpovitý — **Bupleurum falcatum** — a locika zední — **Lactuca muralis** —. Skalky ty jsou však hnízdištěm zmijí a proto je raději vynecháme, neboť nám stejně nepřinášejí nic nového a teprve za alejí topolovou, před můstkem, překročíme vpravo přes potok a podíváme se na malý palouček. (13.) Z jara vévodí zde žluť květů mochny písečné — **Potentilla arenaria** — a devaterníku šedého — **Helianthemum canum** —, nemluvě o načechráných housátkách, jichž je tento palouček eldorádem. Za mostkem (po levé straně pomník padlých) odbočuje vpravo silnice na Slivenec, jehož mramorové lomy jsou odtud viděti. Přes Slivenec možno navštívit Prokopské údolí a vrátiti se touto cestou do Prahy. Vynechali bychom však tu nejkrásnější část R. ú., a proto pokračujeme kol restaurace Cikánky a za mlýnem, u mohutného angreštového keře — **Ribes grossularia** —, odbočíme polní cestou vpravo (silnice zahne vlevo). Pod keřem srstky bývá mochna plazivá — **Potentilla reptans** —, vlaštovičník — **Chelidonium majus** —, pcháč rolní — **Cirsium arvense** —, šedivka — **Berteroa incana** —, zeměděm — **Fumaria officinalis** —. Vyjdeme až na hřbet, prudce spadající na druhou

stranu do údolí. Ohlédneme-li se zpět, uvidíme jen veliké stráně, jejichž vegetace byla úplně devastována (zničena a vyhubena) pasením ovcí. Dnes se dějí pokusy vysázení zde borovicí černou — *Pinus nigra* —, která ovšem se později postará, aby z krásné vápencové vegetace nezbyla ani památka. Stojíme na svahu mírně k jihu skloněném. Vegetace zde tvoří skalní step, zatím co na protějších stráních, k severu obrácených, a tedy ne tak vy-

Obr. 3. Mochna písečná — *Potentilla arenaria* na vápencových skalách.

prahlých, zelenají se krásné listnaté háje, bohaté zvláště na jaře přepestrou vegetací. Na samém hřebeni můžeme i z dálky rozeznati lesy borovice černé — *Pinus nigra* —.

(14.) Prohlédněme si, které druhy skládají skalnatou step, po které právě jdeme. Charakteristickou rostlinou je ostřice nízká — *Carex humilis* —, která zde tvoří kruhovitě trsy a časně na jaře vyhání květní klásky barvy žluté, skryté v chomáčích listů. Z trav roste na jižním sklonu válečka prapořitá — *Brachypodium pinnatum* —, kterou poznáme z daleka podle širokých listů a

kostřava valeská — *Festuca vallesiaca* —. Na jaře zde kvete žlutokvětý devaterník šedý — *Helianthemum canum* —, len luční — *Linum catharticum* —, koniklec luční — *Pulsatilla nigricans* —, později chrpa chlumní — *Centaurea axillaris* —, bolhoj — *Anthyllis vulneraria* —, ožanka kalamandra — *Teucrium chamaedrys* —, devaterník obecný — *Helianthemum chamaecistus* — a často zde nalezneme bělozářku větvitou — *Anthericum ramosum* —. V ostatních družích se toto místo shoduje s lokalitami 6. a 10.

(15.) Z pahorku, na který jsme vystoupili, jest krásný rozhled na protější zalesněné stráně. Ubíráme se dále horizontální pěšinou po levé straně svahu a u skalek se objevují první trsy pěchavy modré — *Sesleria coerulea* —. Dostoupíme na vrchol malebných skalek, porostlých typickou pěchavovou skalnatou stepí, kde vedle vůdčí pěchavy, která na jaře vyhání z trsů přízemních čárkovitých listů modravé vejčité klásky květní, nalezneme v plném květu koniklec — *Pulsatilla nigricans* — a zde vysetý len rakouský — *Linum austriacum* —. Sejdeme-li několik kroků dolů se skalek, nalezneme zde žlutě svítící trsy tařice skalní — *Alyssum saxatile* — a zajímavou travu, kavyl pěrítý — *Stipa pennata* —, jehož nažky jsou ozdobeny dlouhým pérovitým přívěskem.

Pokračujeme v naší exkursi dále na protější stráně pod lesíkem. Stále máme po levé straně hluboké údolí potoka. Již po několika krocích narazíme na velmi pestrou vegetaci jedné z nejlepších lokalit v R. ú. (16.) Z dřevin roste zde jen několik keříků dříváku — *Berberis vulgaris* —, růže šípkové a vinné — *Rosa canina* a *R. rugosa* —, skalník obecný — *Cotoneaster integerima* — a jalovec — *Juniperus communis* —. Na jaře z daleka jsou patrné žluté keře dřínu — *Cornus mas* —. Daleko pestřejší jest však vegetace bylinného patra. Z trav jsou zde opět kavylky — *Stipa capillata* a *pennata* —, válečka prapořitá — *Brachypodium pinnatum* —, bojínek tuhý — *Phleum phleoides* —, kostřava valeská — *Festuca vallesiaca* — a smělek štíhlý — *Koeleria gracilis* —, voutsatka obecná — *Andropogon ischaemum* —; také kruhovité trsy ostřice nízké — *Carex humilis* — se zde uplatňují. Zvláštností této stráně jest modřelec chocholatý — *Muscari comosum* —, který koncem května rozkvétá sytě modrými hrozny květů. Z ostatních rostlin jsou zde již nám známé druhy, jako chrpa porýnská — *Centaurea rhenana* —, kokořík lékařský — *Polygonatum officinale* —, sesel fenýklový

a sivý — *Seseli hippomarathrum* a *S. osseum* —, mochna písečná — *Potentilla arenaria* —, rozchodník ostrý, šestiřadý a tenkolistý — *Sedum acre*, *sexangulare* a *boloniense* —, pryšec chvojka — *Euphorbia cyparissias* —, bedrník obecný — *Pimpinella saxifraga* —, devaterník šedý — *Helianthemum canum* —, černobýl — *Artemisia vulgaris* —, koniklec — *Pulsatilla nigricans* — a jetel horní — *Trifolium montanum* —. Projdeme stráňkou směrem k zakrslým borovicím, až na okraj příkrých skalek. Před námi se rozevřelo údolí, jehož široké dno jest pokryto kulturními loukami. Po levé straně jsou svahy (k severu obrácené) porostlé listnatými a smíšenými háji, druhá stráň (k jihu obrácená) hostí zase pestrout vegetaci teplobytnou (xerothermní). V pozadí vidíme Choteč s kostelíkem sv. Kateřiny, kde R. ú. již skorem končí. Na skalkách pod námi opakuje se vegetace stejná, kterou jsme již viděli na lokalitách 6., 10., 12. a 15. Dáme se nyní vpravo mezi borovicemi a dubovým hájem. Při cestičce kvete vždy bělozářka větvitá — *Anthericum ramosum* — a oman srstnatý — *Inula hirta* — ve velikých spoustách.

(17.) Na borovicích bylo kdysi množství jmelí — *Viscum album* —, jehož stopy na zdeformovaných větvích vidíme podnes. Vánoční móda posledních let uvedla jmelí na trh a od té doby z okolí pražského stále mizí. Po několika krocích dojdeme k osamělé borovici a na malý palouček u doubravy. Po levé (západní) straně jsou dva ostré skalní hřebeny (v severnějším jest malá jeskyňka), na nichž jest opět markantně rozlišena strana severní a jižní. Na jižní se usadily (18.): tařice horní — *Alyssum montanum* —, locika modrá — *Lactuca perennis* —, rozchodník bílý — *Sedum album* —, čistec přímý — *Stachys recta* —, pelyněk — *Artemisia absinthium* —, černobýl — *Artemisia vulgaris* —, smetanka růžkatá — *Taraxacum laevigatum* —, ožanka kalamandra — *Teucrium chamaedrys* —, mochna písečná — *Potentilla arenaria* —, mařinka sivá — *Asperula glauca* —, chrpa chlumní — *Centaurea axillaris* —, jalovec — *Juniperus communis* — a muk — *Sorbus aria* —. Ve štěrbinách skal na jaře zastihneme drobounký lomikámen trojlaločný — *Saxifraga tridactylites* — a suchomilnou kapradinku sleziník routový — *Asplenium ruta muraria* —. (19.) Severní stěna skalek hostí kokořík lékařský — *Polygonatum officinale* —, chrpu chlumní — *Centaurea axillaris* —, čilimník černající — *Cytisus nigricans* —, tařici skalní — *Alyssum saxatile* —, zvonek broskvolistý — *Campanula persicifolia* —, zv. okrouhlostý — *C. rotundifolia* — a celé trsy

růžic lomikamene vždyživého — *Saxifraga aizoon* —. V létě zde omamně voní růžové hrozny krásných květů třemdavy bílé — *Dictamnus albus* —.

(20.) Vstupme několik kroků do dubového háje na náhorní plošinu. Patro stromové tvoří zde dub letní a méně dub zimní — *Quercus pedunculata* a *Q. sessilis* —. Oba duby lehce rozeznáme dle plodů: dub letní má plody dlouze stopkaté a listy ± přisedlé, dub zimní plody přisedlé a listy v řapík stažené. Z ostatních význačnějších druhů nalezneme zde hlavně na okrajích a světlejších místech lechu jarní — *Orobus vernus* —, ptačinec velevětý — *Stellaria holostea* —, rozrazil klasnatý — *Veronica spicata* —, pryšec hranatý — *Euphorbia angulata* —, konvalinku — *Convallaria majalis* —, bukvice — *Betonica officinalis* —, hladýš šírolistý — *Laserpitium latifolium* —, jetel podhorní — *Trifolium alpestre* —, ostřice prstnatou — *Carex digitata* —, biku hajní — *Luzula nemorosa* —. Na místech stinnějších a vlhčích bývá kostival hlíznatý — *Symphytum tuberosum* —, hrachor černý — *Lathyrus niger* — a lýkovec — *Daphne mezereum* —. Na svazích k jihu exponovaných roste v R. ú. porůznu vzácně dub pýřitý — *Quercus lanuginosa* —. Z trav zastihneme na jaře kvetoucí strdivku níci — *Melica nutans* — a silně kumarinem vonící tomkovici jižní — *Hierochloa australis* —. Vzácně kdy setkáme se zde s medovníkem — *Mellitis melisophyllum* — a huseníkem chudokvětým — *Arabis pauciflora* —.

Vraťme se ke skalkám s jeskyňkou. Na jednom dubu na okraji skal býval mohutný trs ochmetu — *Loranthus europaeus* —, po němž však zbyly jen stopy. Od jeskyňky seběhneme vpravo dolů stinným hájem (21.), kde v podrostu bývá mnoho penízku horního — *Thlaspi montanum* —, lechy jarní — *Orobus vernus* — a plicníku lékařského — *Pulmonaria officinalis* —, dále kopytník — *Asarum europaeum* —, jaterník trojlaločný — *Hepatica nobilis* — a sasanka hajní — *Anemone nemorosa* —. Háj je tvořen těmito dřevinami: duby — *Quercus sessilis* a *Q. pedunculata* —, habry — *Carpinus betulus* —, lískou — *Corylus avellana* —, břechtanem — *Hedera helix* —, svidou — *Cornus sanguinea* —, ptačím zobem — *Ligustrum vulgare* — a zcela dole u potoka je skupina olší — *Alnus glutinosa* — a jasanů — *Fraxinus excelsior* —.

(22.) Potok zde překračuje pěšina, vedoucí vpravo krátkým, ale hezkým údolím na Kopaniny a vlevo dále do R. ú. Dáme se

vlevo kol potoka, kde nalezneme krtičník křídlatý — *Scrophularia alata* —, mátu vodní a lesní — *Mentha aquatica* a *M. longifolia* —, rozrazil potoční — *Veronica beccabunga* —, pryskyřník plazivý — *Ranunculus repens* —, pomněnku bahenní — *Myosotis pa-*

Obr. 4. Charakteristické vápencové skalky se zakrstlími borovicemi u jeskyňky.

lustris —, ostřici říznou — *Carex gracilis* —, podběl — *Tussilago farfara* — a sítinu sivou — *Juncus glaucus* —. Projdeme malou soutěskou; po levé straně na převislých skalách můžeme si zopakovat některé stinné skalní typy, jako tařici skalní — *Alyssum saxatile* — a lomikámen vždyživý — *Saxifraga aizoon* —. Pro-

jdeme malou skupinkou jasanů — *Fraxinus excelsior* — a na rozbočce cest můžeme se vrátiti vlevo přes Cikánku do Radotína, nebo vpravo můžeme pokračovati horní částí Radotínského údolí směrem západním na Choteč. Dáme se vpravo podle skalek; po levé straně protéká potok údolními loukami. (23.) Louky ty jsou kulturní, často přihnojované, čímž se značně pozměnila jejich původní tvářnost. Z rostlin největší procento zde zaujímají trávy: srha laločnatá — *Dactylis glomerata* —, jilek ozimý — *Lolium perenne* —, ovsík — *Arrhenatherum elatius* —, sveřep měkký — *Bromus mollis* —, bojínek luční — *Phleum pratense* —, lipnice luční — *Poa pratensis* —, pohánka hřebenitá — *Cynosurus cristatus* — a kostřava luční — *Festuca pratensis* —. Později přistupuje ještě psineček bílý — *Agrostis alba* —, psárka luční — *Alopecurus pratensis* — a trojštět žlutavý — *Trisetum flavescens* —. Na sušších místech bývá medynek měkký — *Holcus lanatus* — a třeslice — *Briza media* —. Z bylin na loukách nalezneme několik druhů jetelů: j. plazivý — *Trifolium repens* —, j. zvrhlý — *Tr. hybridum* —, j. luční — *Trifolium pratense* — a několik tolic: vojtěšku — *Medicago sativa* —, t. zvrhlou — *M. media* —, t. srpovitou — *M. falcata* — a t. dětelovou — *M. lupulina* —. Z ostatních uplatní se zde hlavně ledenec — *Lotus corniculatus* —, rožec obecný — *Cerastium vulgatum* —, sedmi-kráska — *Bellis perennis* —, pryskyřník ostrý a plazivý — *Ranunculus acer* a *R. reptans* —, řebříček obecný — *Achillea millefolium* —, kozí brada luční — *Tragopogon pratensis* —, kakost luční — *Geranium pratense* —, kopretina — *Chrysanthemum leucanthemum* —, přeslička rolní — *Equisetum arvense* — a na podzim fialové květy prudce jedovatého ocúnu — *Colchicum autumnale* —.

Vraťme se zase zpět na cestu, vedoucí na úpatí stráně. Vpravo odbočuje pěšinka nahoru do háje. Na stránce jest krásná a pestrá vegetace skalních stepí (24.), jako na lokalitě č. 16. a výše jest doubrava (srov. asociaci na lokalitě č. 20.), po stránce botanické snad nejtýpčtěji vyvinutá z celého údolí. Vstup na tato místa jest však zakázán.

Pokračujeme proto po pěšince habro-dubovým hájem. (25.) V kroví pne se chmel — *Humulus lupulus* —, z dřevin jest zde buk — *Fagus silvatica* —, lípa velkolistá — *Tilia platyphylla* —, javor mléč — *Acer platanoides* —, habr — *Carpinus betulus* —, dub zimní i letní — *Quercus pedunculata* a *Q. sessilis* —. Z keřů roste zde babyka — *Acer campestre* —, na jaře omamně voní

lýkovec — *Daphne mezereum* — a tušalaj — *Viburnum lantana* — rozsévá zde drobné bílé kvítky svých velikých květenství. Jako v jiných hájích, i zde nalezneme lísku — *Corylus avellana* —, ptačí zob — *Ligustrum vulgare* —, svidu — *Cornus sanguinea* —; dřín — *Cornus mas* — roste poněkud výše na výslunných místech. Z bylin tvoří podrost hlavně huseník chudokvětý — *Arabis pauciflora* —, lilie zlatohlavá — *Lilium martagon* —, violka divotvárná — *Viola mirabilis* —, strdivka níci — *Melica nutans* —, ostřice prstnatá — *Carex digitata* —, kopretina chocholičnatá — *Chrysanthemum corymbosum* —, černýš hajní — *Melampyrum nemorosum* —, ptačinec velevětý — *Stellaria holostea* —, huseník srstnatý — *Arabis hirsuta* —, okrotice bílá — *Cephalanthera alba* —, kyčelnice cibulkatá — *Dentaria bulbifera* —, pryskyřník zlatožlutý — *Ranunculus auricomus* —, samorostlík klasnatý — *Actaea spicata* —, netýkavka — *Impatiens noli tangere* —, ožanka kalamandra — *Teucrium chamaedrys* —, vraní oko čtyřlísté — *Paris quadrifolia* —, konvalinka — *Convallaria majalis* —, prorostlík srpovitý — *Bupleurum falcatum* —, vzácně i prorostlík dlouholistý — *Bupleurum longifolium* —, jaterník — *Hepatica nobilis* —, hluchavka žlutá — *Lamium galeobdolon* —, zvonek kopřivolistý — *Campanula trachelium* —, šalvěj přeslenitá — *Salvia verticillata* —, na jaře zde v hojnosti kvetou dymnivky, a to d. dutá — *Corydalis cava* —, d. prstnatá — *C. digitata* — a d. bobovitá — *C. fabacea* —, plicník — *Pulmonaria officinalis* —, lecha jarní — *Orobanchus vernus* —, a mnoho jiných, již nám známých druhů. O něco výše na stráni mění se tento stinný háj v suchomilnější doubravu, kde roste ještě sasanka lesní — *Anemone silvestris* —, lýkovec — *Daphne mezereum* —, oměj žlutý — *Aconitum vulparia* — a třemdava — *Dictamnus albus* —.

Pokračujeme-li údolím dále, dojdeme k obci Choteč, odkudž možno přes Třebotov sejít do údolí Švarcavy a Černošic, nebo ještě dále roblínskými háji, kde hojně roste vstavač bezový — *Orchis sambucina* — do pěkného údolí karlického a na Dobřichovce.

Chceme-li se však vrátiti Radotínským údolím zpět, půjdeme stále podle potoka. Cestou si můžeme zopakovati pěkný habrolískový háj nedaleko rybníka, kde vždy nalezneme plamének přímý — *Clematis recta* —, pnoucí se mezi křovím trnek — *Prunus spinosa* — a jiných dřevin. Za Kalinovým mlýnem, vlevo u vozové cesty si ještě povšimněme několika exemplářů omoriky

— *Picea omorica* —, podobající se štíhlému smrku se svislými větvemi a bíle pruhovanými jehlicemi. Omorika je vzácným reliktem třetihorní květeny na Balkánském poloostrově a zde byla vysazena.

Při zpáteční cestě doporučujeme vystoupiti od cesty ke Kosoři na náhorní plošinu, tak zv. Veliký háj, která je z části porostlá krásnými doubravami s velice pestrým bylinným podrostem. Ve spoustách zde na jaře kvete sasanka lesní — *Anemone silvestris* —. Na naplaveninách, kde v půdě chybí vápenec, mění se náhle pestrá vegetace panonská v jednotvárné lesy hercynské. Jsou to většinou doubravy s patrem křovinným, tvořeným hlohem — *Crataegus oxyacantha* i *Cr. monogyna* —, růžemi — *Rosa gallica*, *R. canina* a j. — a jalovcem — *Juniperus communis* —. Z trav zde převládá kostřava ovčí — *Festuca ovina* —, metlice křivolaká — *Deschampsia flexuosa* —, psineček obecný — *Agrostis vulgaris* —, lipnice hajní — *Poa nemoralis* —, tomka vonná — *Anthoxanthum odoratum* —, dále bika hajní — *Luzula nemoralis* —, vemeník dvoulistý — *Platanthera bifolia* —, rozrazil lékařský — *Veronica officinalis* — a často i vřes — *Calluna vulgaris* — a borůvka — *Vaccinium myrtillus* —. Místy nalezneme ještě kručinku německou — *Genista germanica* —, silenku níci — *Silene nutans* —, protěž dvoudomou — *Antennaria dioica* —, rozrazil rezekvítek — *Veronica chamaedrys* — a mochnu bílou — *Potentilla alba* —, vzácně i sasanku lesní — *Anemone silvestris* — a hořec brvitý — *Gentiana ciliata* —.

Z Velikého háje sestoupíme na silnici k Radotínu, kde za-prášené Vyndišovy továrny a cementárna nás přivítají a ještě více vynikne nám kontrast mezi romantickou dolinkou, jejíž květeny jsme právě poznali a zcivilisovanou krajinou kol Radotína. Tím více si budeme vážiti posledních trosek původní květeny v okolí Prahy, a tím více se přičiníme, aby sebemenší část přirozených skal, strání a hájů zůstalo rukou lidskou nedotčeno.

D O S L O V .

Průvodce nechce býti vědeckou publikací o květeně Radotínského údolí, má sloužiti jen jako vodítko, kde nalezneme ty nejkrásnější poklady z říše rostlinné. Výčet druhů u jednotlivých lokalit, který nemůže býti v tak malém rozměru úplný, upozorňuje nás pouze na rostliny pro tuto lokalitu charakteristické nebo nápadné. Nomenklatura česká i latinská užita je podle knihy Domin, Podpěra, Polívka: Klíč k úplné květeně republiky Československé (Olomouc, 1928). Geobotanicky jest Radotínské údolí zpracováno Dominem (The plant associations of the valley of Radotín; Preslia, roč. VII., Praha, 1928) a částečně i v serii prací J. Kliky (Studien über die xerotherme Vegetation Mitteleuropas, díl II.: Xerotherme Gesellschaften in Böhmen; Beihefte zum Botan. Centralblatt, vol. 50., odd. II., Dresden 1933). Nejlepším vodítkem k poznání květeny jest jedinečně krásná kniha F. A. Nováka: Rostliny (díl I.), kde vedle stručných údajů o výskytu jednotlivých druhů jsou krásné, barevné tabulky, malované akademickým malířem Svolinským. Vyšlo v Praze, 1935. Stručné poučení o sbírání, sušení a určování rostlin pro herbáře podává malá publikace autora tohoto Průvodce: O zakládání herbářů, vydal J. Šefl v Berouně.

Dosud ve sbírce průvodců vyšlo:

- 1.) Geologická polodenní vycházka do Hlubočep a Prokopského údolí. (rozebráno.)
- 2.) Astronomická vycházka na Lidovou hvězdárnu Štefánkovu.
- 3.) Botanická polodenní vycházka do Prokopského údolí.
- 4.) Na zkameněliny do okolí Radotína a Chuchle.

KNIHKUPECTVÍ — ANTIKVARIÁT — OBRAZÁRNA

Ludvík Souček,

P r a h a I I.,

Riegrovo náměstí. 6 a 8.

Dodává veškerou odbornou literaturu českou i cizojazyčnou.

ČASOPISY — BELETRIE

Stálá výstava originálů nej přednějších českých umělců.

Přírodovědecký měsíčník

„Věda přírodní“

přináší velmi poutavě a poučné články, jakož i množství zpráv z botaniky, mineralogie a geologie. K jednotlivým sešitům přikládány jsou křídové přílohy černé i barevné. Ukázkové číslo zašle ochotně a nezávazně Administrace časopisu „Věda přírodní“, Praha II., 433. Telef. 339-48.

Nejnovější průvodce po rostlinné přírodě pro každého.

Dr. F. A. Novák, profesor Karlovy university

ROSTLINY

158 vícebarevných vyobrazení nejznámějších polních květin a bylinek. Jednotlivá vyobrazení nakreslil a namaloval
Karel Svolinský.

Cena vázaného výtisku Kč 42.—.

Prohlédněte si u svého knihkupce, nebo objednejte
přímo v nakladatelství

VESMÍR - PRAHA VII., Dobrovského ulice č. 29.

ZDENĚK A JAN NOŽIČKA

továrna knihařská

PRAHA - KARLÍN, KARLOVA UL. č. 2.

Telefon 60036.

VYRÁBÍ A DOPORUČUJE: Původní vazby a desky nakladatelské. — Vazby školních knih, brožování a sešitování. — Vazby kapesních kalendářů a ročenek. — Vazby jednotlivé zakázkové v každém provedení. — Vazby spolkových knihoven. — Umělecké ruční vazby bibliofilské, ručně pracované umělecké adresy, pamětní spisy, příležitostná věnování a pod. dle vlastních i dodaných návrhů. (Nejlepší odborné uměl. síly.) — Vazby vkladních, bankovních knížek. (Dodáváme buď jen vazbu, případně i s vnitřním tiskem.) — Vazby katalogů, ceníků, vzorníků v nejrůznějších provedení i úpravě. — Vazby obchodních knih v důkladném provedení (speciální síly). — Reklamní kalendáře a modlicí knihy. — Misály.